

чином, щоб налагодити саму комунікацію, а також створити поле для порозуміння, що в подальшому призводить до знаходження компромісу між сторонами конфлікту.

Слід зазначити, що медіація як один із видів альтернативних способів вирішення спорів є ефективною та потрібною в використанні, адже під час відповідного процесу наявними є такі переваги: 1) економія часу; 2) зниження вартості процесу вирішення спору; 3) можливість відповідним чином впливати на результат; 4) конфіденційність процедури; 5) можливість збереження або відновлення ділових відносин між сторонами; 6) з'являється певна можливість запобігання виникнення конфліктів в майбутньому; 7) гарантії виконання рішення (у випадках успішної медіації) [3]. Вищезазначені переваги вказують на той факт, що медіація є найбільш доцільною та зручнішою при вирішенні будь-яких конфліктів, адже можливим є дійти порозуміння та зменшення кількості витрат, а також виключити можливість довгого процесу розгляду справи.

Інститут альтернативного вирішення спорів знайшов своє відображення в практиці міжнародного законодавства, адже відповідні його види (зокрема медіація) безпосередньо доводять його ефективність, успішність та оперативність порівняно із традиційним судовим порядком врегулювання правових спорів. Щодо України, то зазначимо той факт, що вже розроблено Міністерством юстиції у співпраці зі спільнотою медіаторів проект Закону №3504 «Про медіацію», що у 2020 році прийнято за основу. Відповідним проектом установлені правові засади та певний порядок проведення медіації саме в Україні. Однак у нашій країні впровадження медіації здійснюється досить повільними темпами, в порівнянні з іншими державами світу, адже законодавчого закріплення цього інституту в Україні немає.

Отже, можна зробити висновок, що проблематика законодавчого впровадження даного інституту в правову діяльність нашої країни полягає в наявності невисокого рівня правової культури, низького рівня довіри до даної послуги з боку населення, недостатньої проінформованості суспільства загалом, а також певної специфіки національного правосуддя. Спираючись на це, необхідним є здійснення відповідних дій з боку державної влади з метою запобігання розвитку даних факторів, що негативно впливають на ефективне впровадження медіації в національну правозастосовну практику.

1. Розман Ю. В. Медіація як альтернативний спосіб вирішення приватно-правових спорів. *Актуальні проблеми політики*, 2013. 245-256 с.

2. Притика Ю. Д. Зміст та класифікація принципів медіації. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2011. 86-92 с.

3. Кармаза О. О. Інститут медіації: основні концепції розвитку. *Підприємство, господарство і право*. 2017. 24-28 с.

Олег НАЛИВАЙКО

старший науковий співробітник
секретаріату Вченої ради
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

Валерія ЛЕВАДНА

здобувачка вищої освіти
Навчально-наукового інституту
права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

МЕДІАЦІЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА

У сучасному світі найпопулярнішим альтернативним методом вирішення конфліктів та спорів є медіаційна процедура, яка набула своєї актуальності ще в сімдесятих роках двадцятого століття в США та Європі. Імплементация до національного законодавства міжнародних стандартів актуалізувало питання нормативно-правового закріплення альтернативних методів врегулювання спорів і в національному

законодавстві. До того ж, створення інституту медіації в Україні є одним із заходів децентралізації державної влади, надання громадянам реальної можливості обирати інші несудові способи вирішення своїх суперечок зі збереженням судової влади як основного механізму вирішення спорів у суспільстві. Попри те, що в Україні діяльність у сфері медіаційних послуг поступово стає окремою професією, все одно така послуга потребує професійних умінь юриста, адже надання послуг в медіації має певну правову основу.

Розробленню наукових підходів щодо ефективної реалізації медіації приділяли такі науковці, як Т. Барабаш, Б. Леко, Г. Чуйко, М. Поліщук, О. Можайкіна, Л. Махова, Н. Мазарані, Г. Огречук, С. Йосипенко, С. Калашникова, В. Цимбалюк, Т. Шинкар та ін.

У сучасному світі найважливішими соціальними цінностями та головним об'єктом більшості конституційно-правових відносин є свободи людини та громадянина, що згідно зі статтею 55 та статтею 124 Конституції України охороняються судом. Кожен має право на все, що не заборонено законом засоби захисту своїх прав і свобод від порушень та незаконного втручання. Водночас, основний закон держави, а саме стаття 59, гарантує кожному право на професійну правову допомогу, яка надається безкоштовно у випадках, передбачених законом [1]. Для виконання цієї важливої соціальної функції в Україні діє інститут адвокатури. Але, якщо спиратися на реальність нашого світу, то захист прав та свобод громадян у державі можливий не тільки зверненням до судових органів та правозахисних інститутів, але, водночас, можна звернутися і до альтернативних методів вирішення конфліктів, серед яких особливе місце посідає медіація.

Для повного розуміння, як саме впливає медіація на професійну діяльність адвоката, необхідно дослідити поняття «медіація». На думку О. Можайкіної, медіація є структурованою, добровільною та конфіденційною процедурою позасудового врегулювання конфлікту, в котрій посередник допомагає сторонам у розумінні їхніх інтересів та пошуку ефективних шляхів досягнення взаємоприйнятної рішення [2]. А що ж стосується мети медіації, то як вважає Л. Махова, – це обговорення, усвідомлення й опрацювання складної конфліктної ситуації задля оптимального виходу з неї [3]. Медіація проводиться незалежною, нейтральною та неупередженою особою, тобто медіатором. Як визначають певні науковці, медіатор – це підготовлений посередник, котрий допомагає сторонам конфлікту вирішити ситуації [3].

Досліджуючи цю проблематику, насамперед, варто зазначити, що відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», адвокатська діяльність – незалежна професійна діяльність адвоката щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту [4]. Наразі поширеним явищем у Європі є застосування адвокатами технік із медіаційних послуг та умінь медіатора, тому що врегулювання конфліктів за допомогою медіації має певні позитивні аспекти, як і для адвоката, так і для клієнта.

Вплив медіації на професійну діяльність адвоката має низку позитивних переваг, а саме: підвищення конкурентоспроможності на ринку праці; опанування нових умінь у наданні медіаційних послуг; адвокат може сам виконувати функції медіатора.

Деякі науковці виокремлюють також інші переваги медіації як альтернативного способу врегулювання конфлікту, на відміну від судового захисту порушених прав, серед яких такі: на відміну від судового розгляду, процедура медіації використовується добровільно, та лише за згодою двох сторін; сторони самостійно можуть вибирати медіатора, проте у процесі судочинства регламентованим є призначення судді; процес медіації є оперативним вирішенням конфлікту та короткостроковим, але судовий процес є доволі неоперативним вирішенням конфлікту; нейтральність та незалежність медіатора, гнучкість процедури медіації на відміну від владних повноважень суду та чіткої урегульованості процесу [5].

Відповідно до статті 7 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», то адвокатська діяльність не містить обмежень щодо несумісності з медіаційною діяльністю [2]. Також згідно зі статтею 20 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» під час здійснення адвокатської діяльності адвокат має право вчиняти будь-які дії, не заборонені законом, правилами адвокатської етики та договором про надання правової допомоги, необхідні для належного виконання договору про надання правової допомоги [2]. Отже, опираючись на законодавство адвокат може пов'язувати свою професійну діяльність з медіаційною. Як зазначалося вище, врегулювання конфліктів здійснюється медіатором, тобто незалежною третьою особою.

Важливим аспектом є те, що медіатор має задовольнити обидві сторони спору. Тому адвокат повинен підготувати свою оцінку ситуації для вирішення спору. Якщо ж одна сторона все ж таки бажає скористатися медіаційними послугами, то адвокату потрібно запросити другу сторону для вирішення конфлікту.

Отже, в такому випадку адвокат-медіатор зобов'язаний дотримуватися не лише етичних засад адвокатської діяльності, але й етичних засад медіації. Керуватися адвокат повинен Європейським кодексом етики медіаторів. Також, як адвокат, так і медіатор мають дотримуватися конфіденційності у справах. Якщо порівнювати медіатора без юридичної освіти та адвоката-медіатора можна виокремити певні переваги. Адже адвокат може не лише дійти до вирішення конфлікту, а й допомогти з офіційною частиною, тобто грамотно все оформити з юридичної точки зору. Також, на відміну від інших юристів, адвокату не властивий обвинувальний ухил ведення справ, тому він психологічно налаштований знаходити позитивні аспекти у своєму клієнті.

У межах дослідження варто також зауважити негативні аспекти. Можна зазначити те, що в Україні відсутні законодавчі норми стосовно повного правового регулювання процедури медіації. Зокрема, це значною мірою унеможливило використання процедури для вирішення будь-яких конфліктів. Наразі в Україні приймається проєкт Закону України «Про медіацію».

Отже, найпопулярнішим альтернативним методом вирішення конфліктів та спорів є медіація. Медіація повинна стати невід'ємною частиною адвокатської діяльності, бо потреба суспільства у медіаційних уміннях адвоката з кожним днем зростає. Вплив медіації на професійну діяльність адвоката має певні недоліки та переваги. Відповідно до законодавства України адвокат може поєднувати свою професійну діяльність з медіаційною. Інтеграція медіації в українську правову систему є важливим завданням не лише для інститутів громадянського суспільства, а й для держави.

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 року № 254к/96-ВР (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 24. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254>

2. Можайкіна О. С. Поняття та зміст основних принципів медіації в цивільно-правових відносинах. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 5. С. 55.

3. Махова Л. О. Переваги впровадження в Україні інституту медіації як позасудового способу врегулювання господарських спорів. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 6. С. 125.

4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 року № 5076-VI (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/shho-advokatu-potribno-znaty-pro-mediatsiyu/>

Тетяна БОРИСЕНКО

викладач кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

МЕДІАЦІЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Зародження такого явища, як «медіація» бере свій початок ще з часів давніх Афін, Стародавньої Греції та Риму. Саме тоді для мирного та об'єктивного врегулювання конфлікту, що виникав між людьми залучалась третя особа, яка мала бути незалежною та незацікавленою. Переважно в якості третьої особи, що мала вирішувати конфлікт, виступала особа похилого віку, яка, маючи багатий життєвий досвід, могла запропонувати сторонам конфлікту декілька варіантів мирного вирішення конфліктної ситуації.

У сучасному розумінні «медіація» як окремий альтернативний спосіб вирішення спорів зародилася в 60-70 роках ХХ ст. у США. Поява і динамічний розвиток процедури медіації в цій країні були зумовлені кризою судової системи. За таких обставин, беручи участь у медіації, сторони отримували реальну можливість швидко та ефективно вирішити власний спір. Із часом, численні переваги медіації, порівняно із судовим розглядом спору, стали причиною розширення географічних кордонів використання цієї